

نشانه‌شناسی امر واقعی و نقش بازنمایی آن در خلق اثر هنری

چکیده

برخی آثار هنری با بازنمایی و جایگزینی با موضوع عادی و غیر هنری در پی بیان مفهومی جدید هستند تا مخاطب را به اندیشیدن پیرامون زندگی روزمره فرا خوانند. بنابراین، این مقاله با طرح این پرسش که «چگونه موضوعات روزمره منجر به دلالت‌های معنایی و ابژه هنری شده و مخاطب را به اندیشیدن در مورد پدیده‌های عادی و معمولی زندگی روزمره فرا می‌خوانند»، بر آن است تا با نشانه‌شناسی آثار به اهمیت و چگونگی تولید اثر هنری با استفاده از موضوعات از پیش حاضر و روزمره بپردازد. بنا به یافته‌های این پژوهش می‌توان بیان داشت، از آنجایی که اثر هنری فقط به واسطه ارتباط با عنصر واقعی قابل شناخت و تفسیر است، عنصر روزمره یا امر واقعی، سند انگاشته شده و همچنین آثار هنری با نمایش و جانمایی ابژه اصلی، نه تنها با بیان ایده، بلکه با استفاده از روش‌هایی چون آشنایی زدایی، ساختارشکنی، تأکید و جانمایی بر عنصر روزمره و مکان نمایش اثر هنری به معنا و مفهومی جدید دست یافته و ایجاد شگفتی می‌کنند. این آثار هنری (عکس‌ها) با تأکید بر امر روزمره‌ای که بر اثر تکرار ملال آور شده‌اند، معناسازی کرده و مخاطب را به تأمل وامی‌دارند. یافته‌های این بررسی که به عوامل تأثیرگذار و مقایسه آن‌ها در آثار مختلف می‌پردازد، به صورت جداگانه در جدول شماره یک ارائه شده‌است. نمونه‌های موردی مشتمل بر آثار ویکتور برگین، مهران تمدن، ویلیام آناستازی، فرهاد فخریان، کنت جوزفسن، رابرت اسمیتسون هستند

کلیدواژه‌ها: نشانه‌شناسی، امر واقعی، عکاسی، بازنمایی.

فرشته دیانت

استادیار گروه ارتباط تصویری، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

f.dianat@alzahra.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱-۱۱-۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲-۰۹-۱۸

1-DOI: 10.22051/PGR.2023.42974.1203

ایرانی استفاده شده است.

پیشینه پژوهش

هنرمندان بسیاری از نشانه‌شناسی به‌عنوان روشی برای پژوهش و تحلیل آثار هنری بهره برده‌اند. از جمله این موارد می‌توان به مقاله «ماهیت وجودی استو بودم و پونکتوم در عکس»، نوشته محمد حسن پور که در سال ۹۰ در مجله علمی پژوهشی نقش مایه انتشار یافت، اشاره کرد. وی در آن مقاله به اثبات دلالت‌های معنایی مبنی بر نظریه رولان بارت در اتاق روشن می‌پردازد. «نشانه‌شناسی زمان و گذر آن در عکس‌های یادگاری»، نوشته افسانه کامران و همکاران که در سال ۱۳۹۲ به چاپ رسید، از دیگر مقاله‌های منتشرشده در این زمینه، پیرامون نشانه‌شناسی و عکس هستند. کتاب «زندگی روزمره در ایران مدرن با تأمل بر سینمای ایران» از جمله نوشتارهای ارزشمند در پیوند با امور روزمره است که به‌وسیله هاله لاجوردی در سال ۱۳۸۸ به چاپ رسید. نویسنده این اثر با نگاهی به سینمای ایران از دهه ۱۳۷۰ به بعد، زندگی روزمره مردم ایران را بررسی می‌کند. آنچه این پژوهش را از پژوهش‌های پیشین متمایز می‌کند، هم در تحلیل آثار برای تأکید بر محتوای امر روزمره و استفاده از نمونه‌های موردی متفاوت است. بنابراین، این مقاله بر آن است تا به تحلیل و واکاوی نشانه‌ها در آثار هنرمندانی که با استفاده از نمایش امر روزمره به خلق اثر هنری پرداخته و مخاطب را به اندیشیدن فرا می‌خوانند، بپردازد.

روش انجام پژوهش

از آن‌جا که نشانه‌شناسی آثار هنری، نقش مهمی در انتقال معنا دارد، هنرمندان بسیاری بدان پرداخته‌اند. بنابراین، با بررسی و مطالعه نظریه ساختارشناسی چون رومن یاکوبسن و نشانه‌شناسی چون پیرس و همچنین مطالعه آثار هنری (عکاسی، نقاشی و اجرا) که الگوی آن‌ها از محیط طبیعی گرفته شده‌اند، این مقاله به روش تحلیل نشانه‌شناسانه به توصیف و تبیین آثار پرداخته‌است. همچنین، شیوه گردآوری منابع آن به روش اسنادی بوده‌است.

غیرمسیر قاعده‌های آشنا در هنر، مستلزم عبور از گستره فرآیندهای آشنای گذشته و آشنایی زدایی^۱ از آن‌ها است. چارلز سندرز پیرس در تبیین تأملات خویش، فرآیند نشانگی را تعامل بین متعلق نشانه شناختی، تفسیر و نمود می‌نامد. به تعبیری دیگر، فرآیند نشانگی تعاملی است که پیوسته میان نشانه‌ها با عالم خارج، نشانه‌ها در نسبت با یکدیگر و همچنین نشانه‌ها با مخاطب آن وجود دارد. بر این اساس توجه به نسبت‌های مشترک میان آشنایی زدایی و فرآیند نشانگی، منجر به درک و دریافت مناسب‌تری از آفرینش هنری می‌گردد که بیش از هر چیز بر نظام نشانه‌ها استوار است؛ چرا که نظام نشانه‌ها، در عین حال که به بررسی ویژگی‌های ساختاری خود مبنی بر فرایند پیدایش، نحوه دلالت و کاربردهایش می‌پردازد، همواره نسبتی برقرار می‌سازد با فرآیندهای متفاوتی از ادراک، ادراک، شیوه‌ای از کشف‌کردن است که در سیر تکاملی خویش و در گذار از صورت عینی نشانه به منظور دریافت معنای باطنی آن، همواره تعاملی دگرگون و متغیر را با اندیشه، خیال و تجربه برقرار می‌سازد. نمایش ابژه‌های زندگی روزمره و دعوت به تأمل و اندیشیدن درباره آن‌ها به‌گونه‌ای می‌تواند به خلق هنر مفهومی که مهم‌ترین وجه آن را اندیشه و تأمل در امور پیش پا افتاده زندگی تشکیل می‌دهد، منجر شود. همچنین از آن‌جایی که موضوع آثار نمایش امر روزمره کاملاً از امر واقعی مشتق شده‌است، با بیش‌ترین شباهت به موضوع، نشانه‌های شمایی به شمار می‌آیند که گاهی فقط به‌واسطه بیان با رسانه‌های متفاوت (عکاسی یا نقاشی) نقش نماد و گاه نقش نمایه پیدا کرده و در انتقال معنا و مفهوم اثر هنری، نقشی اساسی و محوری بازی می‌کنند. بررسی آثار هنری که موضوع و محوریت آن‌ها از دل زندگی روزمره گرفته شده‌است، منشأ نگارش مقاله حاضر بوده‌است. همچنین با بررسی نظریه‌های ساختارشناسی‌هایی همچون رومن یاکوبسن و نشانه‌شناسی مانند پیرس، می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از رسانه (به‌ویژه عکاسی و نقاشی) برای نمایش امر روزمره و همچنین بهره‌بردن از دلالت‌های شمایی، در برخی آثار هنری نقشی اساسی بازی می‌کنند. رهایی از عادت و تکرار زندگی روزمره و موضوع‌های پیش پا افتاده و پناه‌بردن به خیال و همچنین یاری‌گرفتن از قدرت اندیشه در خلق اثر هنری به هنرمندان یاری می‌رساند. به این منظور، برای نمونه و ارائه بهتر، از آثار هنرمندان ایرانی و غیر

مبانی نظری

نظریه امر واقعی

مفهوم امر واقعی، تحت رهبری و هدایت ژ.آ. میلر^۲، به هسته اصلی پژوهش‌های مکتب جدید روان‌کاوی بدل شده‌است. لاکان، امر واقعی را در رابطه با دو ساحت اصلی دیگر- ساحت نمادین و ساحت خیالی- تعریف می‌کند. از دید لاکان، آنچه ما «واقعیت» می‌نامیم از طریق دلالت‌گری (امر نمادین) و شکل خاصی از دسته‌بندی خیال‌ها یعنی همان امر خیالی، تشکیل می‌گردد. امر واقعی، به نظام دلالت (نمادین-خیالی) تعلق ندارد، بلکه دقیقاً همان امری است که این نظام را نفی می‌کند. امر واقعی به‌مثابه نوعی ساحت ابدی فقدان بر جای می‌ماند، و هر گونه تعبیر یا دلالت نمادین-خیالی نیز نوعی پاسخ تاریخی خاص با این فقدان بنیادین است (ژیژک، ۱۳۸۴، ۲۱). ژیزک^۳ می‌کوشد تا بر ابعاد و سویه‌های ظریف‌تر امر واقعی تأکید کند. از این رو، امر واقعی فقط به‌مثابه نوعی مرز بیرونی (سخت) برای دلالت عمل نمی‌کند، بلکه در عین حال، ایفاگر نقشی ظریف‌تر و نامحسوس‌تر است: ایجاد نوعی چرخش یا پیچش درون ماندگار-نارمئی که به واقعیت شکل می‌بخشد و بافت آن را تعیین می‌کند (همان، ۲۲).

آشنایی زدایی از منظر تاریخ

باز بیگانه‌ساختن یا آشنایی زدایی می‌توان به‌عنوان مفاهیم کاربردی در نظریه‌های نقد هنری و ادبی نام برد. ویکتور شک洛夫سکی^۴ کسی بود که در سال ۱۹۱۹ این واژه برای نخستین بار مطرح کرد. بر پایه این مفهوم، هدف هنر انتقال حس چیزها به‌شیوه‌ای که ادراک می‌شوند است، نه آن سان که دانسته می‌شوند؛ بدین ترتیب هنر با افزودن بر دشواری و زمان فرایند ادراک از آن‌ها آشنایی زدایی می‌کند (مکاریک، ۱۳۸۴: ۱۳). به باور شک洛夫سکی، ادراک ما از زندگی همواره در اثر عادت ملال آور شده و رهایی از این عادت وارگی، نیازمند ایجاد زبانی نو در حوزه تفکر، تجربه و خیال از زبان معمول و معیار است، که هنر اصلی‌ترین نمودار تجلی آن است. ولی ایجاد تغییر مسیر روش‌های قریب و آشنا در هنر، به عبور از گستره فرآیند نشانه‌ها در یک مواجهه هنری نیاز دارد که این امر همواره با زمینه‌هایی که مولد آشنایی زدایی هستند از ویژگی‌های یکسانی برخوردار است. «فرمالیست‌ها معتقد بودند، به‌جای جستجوی «مفهوم اثر»، باید در پی کشف

شگردها باشیم. این است معنای گفته یویکتور شک洛夫سکی نظریه پرداز بزرگ دیگر فرمالیست، که «هنر همان شگرد است». برای شناخت این شگرد باید نوع «ز شکل انداختن» و دگرگون کردن ماده اثر هنری را مشخص کرد. برای نمونه، در شعر: ماده شعر چیست؟ زبان. ما از راه بررسی «شکل دیگر کاربرد زبان» یعنی شکل نامتعارف و غریب کاربرد زبان، که همان زبان شاعرانه باشد، می‌توانیم به دنیای شعر راه یابیم» (احمدی، ۱۳۷۴: ۳۰۷). به باور شک洛夫سکی، اشیا و ساختارها در روزمرگی زندگی پنهان هستند و در نتیجه قوانین ادراک، کنش‌ها و سخن‌ها برای ما خودکار می‌شوند. ولی در این میان، به‌واسطه هنر می‌توان حس زندگی و اشیا پیرامون را به انسان‌ها بازگرداند. هنر به این سبب که ما اشیا و پدیده‌های پیرامون مان را احساس می‌کنیم، وجود دارد (احمدی، ۱۳۷۰: ۴۹). ولی درک هنر، نیازمند ادراک مولفه‌های نشانه‌ای و مفهومی مناسب از سوی آن است که کل فرآیند هنر و به‌نوعی کارکرد آن را شکل می‌دهد. شک洛夫سکی، کارکرد اصلی هنر را در تغییر عادت‌های روزمره و آشنایی زدایی از آن‌ها تلقی می‌کند. او بر این باور است که کارکرد هنر، همان آشنایی زدایی است؛ چرا که در رویاوی با امور زندگی روزمره، ادراک ما از آن چیزی که به آن عادت کرده ایم، نامطمئن شده و تلقی‌ها و صورت‌های ذهنی ما، جانشین واقعیت‌هایی می‌گردد که از سویی آن‌ها را دیده و از سوی دیگر آن‌ها را نمی‌بینیم (Shklovsky, 1965:22). هنر، رویکردهای ناآشنا و شیوه‌های غیر منتظره دیدن را امکان‌پذیر می‌کند تا بتوان از منظری به امور نگریست که گویی برای نخستین بار است که دیده می‌شوند.

نشانه‌شناسی^۵

چارلز پیرس^۶، نشانه‌شناس امریکایی، نشانه‌ها را بر اساس رابطه و مرجع به سه بخش گروه‌بندی می‌کند: ۱- نشانه‌های نمایه‌ای^۷، که در این نشانه، بین نشانه و عنصری که به آن اشاره دارد، یک رابطه علی برقرار است، مانند: دود و آتش^۲- شمایل^۸ که بین نشانه و عنصری که به آن اشاره دارد، رابطه شباهت برقرار است. ۳- نمادها^۹ که رابطه‌ای قراردادی بین نشانه و عنصر اشاره شده وجود دارد. مانند: واژه میز و خود میز. نقش فرآیند نشانگی در مواجهه هنری عبارت است از سه نوع دریافت متمایز و در عین حال همزمان از موضوع، نشانه و مفهوم.

یا دیوار) بود که نشانه ای جدید برای شهروندان به شمار می رفت. نمادی از کاربرد هنر در زندگی روزمره. ویژگی های کلی و محتوایی این اثر که در نگارخانه هنر فریر واشنگتن نگهداری می شود، در جدول های (۱) و (۲) دیده می شود. چهار نگاره از شش نگاره این منظومه به دست مظفرعلی و شیخ محمد مصور گشته است (نایب پور و اسفندیاری، ۱۳۹۴: ۱). این هفت مثنوی «دارای ۳۰۴ برگ کاغذ کرم رنگ و حاشیه هایی با تشعیر طلایی است که ۲۸ مجلس مصور و ۹ تذهیب در سرلوح های آغاز و خاتمه هر مثنوی به چشم می آید (Simpson, 1997: 339). نگاره ها به طور منظم عناصر آشنای تصویری را با عناصر نو و خلاق به هم می آمیزند، در حالی که برخی ویژگی های عام می تواند ناشی از خلاقیت نقاش باشد. آفرینش مجالس می تواند بازتابی از همسویی نگاره ها با متن شمرده شود و هم آهنگی با شیوه ای که در آن قریحه و ذوق حامی منظومه ابراهیم سلطان منظور نظر بوده است. همچنین بخش گسترده ای از فضای نگاره ها به مناظر و چشم اندازها همراه با جزئیات بی نهایت پیچیده اختصاص یافته است. نمونه مهم دیگر اثر کارل اندر است. او با بیان این پرسش که «آیا می توان تکه های جدا از هم اما شبیه به هم را جابه جا کرد و یا کنار هم قرار داد و با این تکه های شکسته یا از قبل حاضر، روشی افقی برای خلق یک مجسمه که هر جزئی از کار بتواند جای جزء دیگر قرار بگیرد، را به وجود آورد». در آسپن در کلرادو، که یکی از مقاصد اسکی معروف آن زمان در آمریکا به شمار می رود، اندر یک سری از شاخه های چوبی سنگین و بریده شده را مستقیماً کف جنگل قرار داد. در واقع او با تبدیل ماده غیر هنری به اثر هنری و نمایش آن در مکانی نامتعارف، دست به خلق و ایجاد اثر هنری زد. زمانی بود که مرزها آشکارتر از این به نظر می آمد، اثر هنری یک چیز بود و مطالبی که مردم درباره اش می گفتند و می نوشتند، چیزی دیگر. پیشتر مینیمالیسم^{۱۱} دریافته بود که معنای شیء هنری، تا اندازه بسیاری در خارج از خود، در رابطه اش با محیط اطراف، نهفته است، و حال کانسپچوالیسم^{۱۲}، نقد و تحلیل را به حیطه آفرینش هنر کشاند. زمانی فقط تابلوهای نقاشی و مجسمه ها را در نمایشگاه ها می دیدیم، ولی امروز اسناد، مدارک، نقشه، عکس، توضیح برنامه و اطلاعات مختلف، کارهای هنرمندان را تشکیل می دهد (آرر، ۱۳۹۸: ۸۰).

منظور از فرآیند نشانگی، تعامل بین نمود، موضوع و تفسیر است که شاید بتوان آن را کلیت فرآیند معنا سازی نامید (چندلر، ۱۳۸۷: ۶۰). هنر عبارت است از نوعی شناخت واقعیت که از طریق تجربه، با اتکاء بر یک فلسفه و با تاکید بر کیفیت تجلی می یابد (آریانپور، ۱۳۹۴: ۶۳). دریافت ما از محیط پیرامون، برآمده از تفسیر نشانه هاست که در پی شناخت واقعیت اشیا است (Strazny, 2005:820). پیرس در شرح این مطلب می نویسد: نشانه چیزی است که از جهتی یا برحسب ظرفیت خود به جای چیز دیگر نشسته و کسی را مخاطب قرار می دهد؛ یعنی در ذهن آن شخص نشانه ای بسط یافته تر یا نشانه ای برابر می سازد. «تفسیر نشانه نخست»، آن نشانه ای را که نمود در ذهن مخاطب می آفریند، نام گذاشته ام. نشانه جایگزین امر دیگری می شود که ابژه نشانه یا موضوع است. ولی نشانه از تمامی وجوه جایگزین موضوع یا ابژه اش نمی شود، بلکه در ارجاع به وجهی از اندیشه که «زمینه نمود» نامیده ام، جانشین می گردد (Pierce, 1931: 58). «نشانه شناسی با هر چیزی که بتواند همچون نشانه به نظر آید، سر و کار دارد. نشانه ها همه آن چیزهایی هستند که بتوانند به جای چیز دیگر دلالت معنایی یابند. وجود چیزهای دیگر الزامی نیست. یعنی نباید لزوماً در جایی و لحظه ای که نشانه آن جا و آن زمان بیانگر است وجود داشته باشد (Chandler, 2001: 9).

نمونه های تاریخی استفاده از امر روزمره برای تشکیل اثر هنری

شاید از استون هنج ها بتوان به عنوان نخستین نمونه از اجرای امر روزمره به منظور ایجاد اثر هنری در زندگی روزمره و به سبب اجرای آن ها در فضاهای روباز و رویه های پرداخت نشده، نام برد. این اثر نوعی گذار دیداری میان زمین و آسمان خلق می کند، ولی چون ساخته دست انسان است و مفهوم هایی فرهنگی را بیان می کند، از طبیعت متمایز است (آدامز، ۱۳۹۳: ۱۹). لویت^{۱۰} در سال ۱۹۶۸ طراحی روی دیوار را شروع کرد. نقاشی روی کاغذ و چسباندن آن به دیوار طبیعی به نظر می آمد، ولی اجرای نقاشی مستقیماً روی آجر یا گچ دیوار سبب می شد که طراحی کاملاً جزئی از معماری آن فضا به شمار رود (آرچر، ۱۳۹۸: ۷۳). با این تفاوت که نقاشی های او از همان دیوار یا محیط نبوده اند. آن چه در کار لویت ساختار شکنی به شمار می رود کاربرد نقاشی روی مواد غیر متعارف و غیر هنری (آجر

ویکتور برگین ۱۳

مکان است. عکس‌ها در گالری، مکانی که معمولاً آثار هنری در آن به نمایش گذاشته می‌شوند، ارائه شده‌است، ولی این شی (که در این‌جا همان عکس است) در محل متعارف خود قرار ندارد. پس این اثر ارزش نشانه‌ای تازه‌ای پیدا می‌کند، و یک فرآورده (تصور سنتی نسبت به هنر) نیست، بلکه فرآیندی است محصول روابط پیچیده تعاملی بین لایه‌های هم‌نشینی و رمزگان متفاوت فرهنگی (همان: ۷۱)؛ همهٔ غافلگیری‌ها، تابع نافرمانی و سرپیچی هستند. عکاس، همانند آکروبات‌باز، نباید به قواعد احتمال یا حتی قواعد امکان توجه کند. در نهایت، او نباید به قواعد جذابیت واقعی بگذارد. عکس هنگامی «غافل‌گیر» می‌کند که ندانیم به چه علت گرفته شده‌است (برت، ۱۳۹۸: ۶۳).

تصویر ۱: ویکتور برگین، راه عکس، ۱۹۶۷، (منبع: URL5)

راه عکس، البته گفتمانی پست‌مدرنیستی فراتر از اشیاء حاضر آماده دادانستی را نیز مطرح می‌ساخت. عکس‌ها کاملاً فانی بودند و پس از پایان نمایشگاه به دور انداخته می‌شدند. آن‌ها اصولاً متناسب با کف هر گالری تهیه و در محلی دیگر غیر قابل ارائه بودند. بدین ترتیب اثر یک توجه مفهومی به فرایند دیدن و ندیدن در ادراک هنری را یادآوری می‌کرد (سمیع‌آذر، ۱۳۹۱: ۱۱۷). جایگاه دوربین در مقام یک ابزار ثبت مکانیکی بدین معنا نیست که تصاویر آن، در مقایسه با نقاشی، از هر گونه جهت‌گیری به دور باشد. در دوره کنونی، توانایی دوربین برای شکل‌دهی دوباره به جهان، پذیرفته شده‌است (گراندبرگ، ۱۳۹۲: ۲۱۸). گرفته‌است. افزون بر این‌ها، منطق الطیر عطار نیز از دیگر پیش‌متن‌های این نگاره است. یکی دیگر از عناصر یا سازنده‌های تصویرگری، بافت است که می‌تواند واقعی یا توهمی باشد و تا اندازه‌ای به ماهیت ماده یا رسانه‌ای که هنرمند به کار می‌برد و تا اندازه‌ای

در اثری با نام «راه عکس»، او عکس‌هایی از کف گالری گرفت که باید در همان گالری و دقیقاً سر جای خود جای‌گذاری شده و به‌اندازه‌ای بزرگ می‌شدند که مطابق با اندازه واقعی کف اتاق به نظر می‌رسیدند (تصویر ۱). عکس‌های کف زمین تا اندازه‌ای بزرگ شده بودند که دقیقاً با مقیاس کف سالن برابری می‌کرد (مارزونا، ۱۳۹۰: ۵۲). این عکس‌ها در فضای نمایشگاه به‌شکلی روی زمین قرار می‌گرفتند که دقیقاً جای قسمتی را که از آن عکاسی شده بود را می‌پوشاندند. بدین ترتیب در «راه عکس» برگین، واقعیتی عینی را به شکل عکس ارائه می‌داد، و این اثر، پرسش‌های کلی را در رابطه با بازنمایی تصویری ایجاد می‌کرد. «موضوع هر چه باشد، این مجذوبیت ما نسبت با ماهیت فریبنده عکاسی است که همیشه پیروز می‌شود» (آرچر، ۱۳۹۸: ۱۸۵). هم‌زمان، اثر برگین در کارکرد شی که اکنون با بازنمایی تصویری آن در هم آمیخته شده بود، مداخله می‌کرد. زیرا دیگر نمی‌شد بر روی عکس (همچون کف اتاق) راه رفت (Marzona, 2005: 50). در این‌جا تصویر اهمیت دارد؛ به این اعتبار که جداکردن تصویر و تغییر دادن مفهوم آن، موضوع اصلی را تشکیل می‌دهد. از ما خواسته می‌شود که اساس قضاوت خود را بر پیام اثر متمرکز کنیم، زیرا شیوه ارائهٔ این آثار به‌عمد از نشان دادن هر نوع ویژگی شخصی، پرهیز می‌کند (جانسون و جنسن، ۱۳۸۱: ۱۰۳). این عکس‌ها، اگر چه بر دیوار نصب نشده‌اند، به دلیل شباهت به موضوع، منشأ شمایی پیدا کرده‌اند؛ در این‌جا عکس‌ها غیر از کارکرد شمایی که بر شباهت استوار است، کارکردی نمادین نیز می‌یابند و این به دلیل چاپ بر روی کاغذ عکس است. از آن‌جا که این عکس‌ها دلالت بر حضور معنا داشته‌اند، مخاطبان را از راه‌رفتن بر روی عکس‌ها باز می‌دارند. زیرا بر مبنای قرارداد، عکس، اثر هنری به شمار می‌آید. عکس‌بودن و چیدمان، نقشی تازه به پارکتهای کف گالری می‌دهد. در واقع، کف‌پوش، نقش کاربردی خود را از دست داده و در هم‌نشینی با لایه‌های دیگر (با عکس‌های دیگر)، نقش یا به بیان فنی‌تر ارزش نشانه‌ای تازه‌ای می‌یابد. این عکس بر کارکرد هم دلالت می‌کند، ولی به‌واسطه متریکال عکس و مجاورت با عکس‌های دیگر، ارزش کارکردی آن به‌شدت کم‌رنگ می‌شود و به‌واسطه دیگر فریم‌ها، ارزش نشانه‌ای کاملاً متفاوتی می‌یابد (سجودی، ۱۳۹۲: ۶۸). آن‌چه در این اثر و نشانه‌شناسی آن قابل اهمیت است، متریکال عکس و

به این اتفاق مجبور به راه رفتن از روی عکس‌هایی که در کف این اتاق قرار گرفته‌اند، شده و به خاطر عبور از روی عکس‌ها به تردید می‌افتیم. در حالی که هر عکس تجربه‌ای است که ما به راحتی از آن گذر کرده و پشت سر گذاشته‌ایم. ولی حالا که به صورت تصویر زیر پا قرار گرفته‌اند برای عبور ما را به تردید می‌اندازند. از سوی دیگر، قرارگیری عکس به عنوان یک اثر هنری در زیر پای مخاطب به نوعی بی‌زاری و بی‌اهمیتی به تصاویری است که از اندازه گذشته و تمام دنیای ما را به محاصره درآورده‌اند. کمکی که عکس با کادربندی به هنرمند می‌کند، همانند کمکی است که صدا و حرکت تصویر در ویدئو و سینما انجام می‌دهد. زیرا به این ترتیب هنرمند زیرکانه بدون دخالت در قدرت تخیل مخاطب توجه او را با سکوت و ثبات و پی‌درپی بودن تصویر، به سمت هدف و نیت خود می‌برد. تبدیل لحظات واقعی و روزمره به عکس، ماده‌ای که به طور ناخودآگاه مخاطب را به دیدن و اندیشیدن وادار می‌کند و از سوی دیگر چسباندن آن بر کف و دیوار گالری در اندازه‌های کوچک که موجب زیر پا قرار گرفتن و عدم تمرکز کافی بر روی آن‌ها می‌شود از جمله عوامل آشنایی زدا به شمار می‌رود. از طرفی، به سبب نمایش واقعی لحظه‌های زندگی روزمره یک نشانه شماییلی به شمار رفته که اکنون کاربردی نمادین پیدا کرده‌است.

تصویر ۲: مهران تمدن، ۱۳۸۱، نمایشگاه موزه هنرهای معاصر، آرشیو شخصی

ویلیام آناستازی ۱۴

ویلیام آناستازی نقاش معاصر آمریکایی برای نمایشگاهی در سال ۱۹۶۷ در گالری دوان نیویورک، بوم‌هایی را از دیوار آویخت که همان دیوارها را به نمایش می‌گذاشت. بدون هیچ تغییری در بازنمایی از امر واقعی. در این مورد، نسخه اصل کدام است؟ (آرچر، ۱۳۹۸، ۷۶). در این گونه آثار هنرمند به واسطه شباهت کامل اثر هنری به موضوع اصلی (نشانه شماییلی) و همچنین اجرای موضوع‌های غیر هنری

هم به توهم ایجاد شده با فن و شگرد ویژه‌ی به کار رفته بستگی دارد (آدامز، ۱۳۹۳: ۳۱). این اشیا در ما حس زیبایی را بر نمی‌انگیزانند، بلکه حس والایی را زنده می‌کنند. یعنی حسی مرکب از شگفت‌زدگی، مرعوب‌کنندگی، ترس‌آفرینی و مهم‌تر از همه ابهام‌آفرینی (احمدی، ۱۳۸۳: ۷۸). آشنایی زدایی در راه عکس اثر برگین دقیقاً به سبب جانشینی عکس‌ها به جای عنصر واقعی و در مکان روزمره اتفاق می‌افتد. اگر چه عکس‌ها دارای معنای ماهوی نیستند، ولی حضورشان در گالری، فضای نمایش اثر هنری و جانشینی آن‌ها به جای امر واقعی آن‌ها را به یک اثر مفهومی که مخاطب را به اندیشه می‌دارد، فرا می‌خواند. در این‌جا هر تصویر همچون هر صحنه‌ای از دنیای واقعی، افق‌های فضایی خاص خود را داراست. ما در این‌جا مشابه یک صحنه را در تصویر دیده و سپس از آن‌جا به سوی رویت افق‌های بیرونی صحنه حرکت می‌کنیم (سونسون، ۱۳۸۷: ۱۴۲ و ۱۴۳). ذهن انسان دارای نوعی قدرت خلاق متعلق به خودش است. این نیروی خلاق در دو زمینه نمایان می‌شود: تمایل به بازنمایی تصویرهای ذهنی اشیا و پدیده‌ها به همان ترتیب و نظامی که از طریق حواس دریافت می‌شوند، یا ترکیب و تلفیق کردن این تصویرها به سبک و روالی تازه و بر اساس نظامی متفاوت. این قدرت خلاق تخیل نام دارد، و آن چیزهایی که هوش و قریحه، خیال، ابداع و مانند آن نامیده می‌شود، همگی به همین نیرو وابسته‌اند (برت، ۱۳۹۸: ۳۸ و ۳۹).

مهران تمدن

اثر «بدون عنوان» مهران تمدن، که در سال ۱۳۸۱ در نمایشگاه هنر جدید موزه هنرهای معاصر ارائه شد، نیز نمونه دیگری است (۴-۱۱). این اثر اتاقی است که کف، دیواره‌ها و سقف آن را عکس‌ها تشکیل می‌دادند. عکس‌هایی که لحظه‌های گذرا از خیابان را به نمایش می‌گذاشت و هریک به تنهایی بخشی از تجربه روزانه ما انگاشته می‌شدند. ورود به این اتاق تأکیدی بر این امر بود که در دنیای کنونی، تصویرها همه زندگی ما را اشغال کرده و به انحصار درآورده‌اند. به همین سبب، برای مخالفت با این امر، اینک عکس‌ها همانند شیئی بی‌ارزش زیر پا قرار می‌گیرند. در این مجموعه به‌ویژه به سبب آنکه عکس‌ها از خیابان گرفته شده‌اند، تأکید بیشتری بر ترکیب عکس و زندگی روزمره دارند. در واقع، مهران تمدن با این اینستالیشن واقعیت عینی و روزمره را به شکل عکس ارائه داده و بخشی از تجربه روزانه را با بازنمایی تصویری در هم می‌آمیزد؛ زیرا با ورود

به‌گونه‌ای است که آگاهی ما نسبت به بازنمایی عکاسانه و نیز نقش دوربین در آفرینش و انتشار کالاهای فرهنگ بصری را افزایش می‌دهد (گراندربرگ، ۱۳۹۲: ۲۴). در واقع، این آثار که با نسبتشان به امر روزمره و عنصر واقعی قابل تعریف هستند با دعوت از مخاطب به تأمل و اندیشیدن دارای معنی می‌گردند و نقش مخاطب در تکمیل این فرایند غیر قابل انکار است. «این آثار گویی واقعیت مفرط را برایمان به نمایش می‌گذارند. نظریات بودریار^{۱۵} دربارهٔ واقعیت مفرط، به تشریح جهانی می‌پردازد که در آن تصاویر، دیگر بر یک شیء حقیقی دلالت نداشته، بلکه بیننده را به تصویری دیگر ارجاع می‌دادند. آن هم در زنجیره‌ای بی‌پایان به دیگری. در چنین جهانی، شبیه‌سازی نمود یک تجربهٔ واقعی نیست، بلکه خود، تنها واقعیتی است که می‌توان آرزویش را داشت. از دست‌رفتن آفرینندگی، به این معنا بود که هر چیزی رونوشتی از روی چیز دیگری است و حال بدون وجود یک نسخه‌ی اصل، مفهوم کپی‌کردن دیگر بار منفی قبل را نداشت» (آرچر، ۱۳۹۸: ۱۷۰ و ۱۷۱).

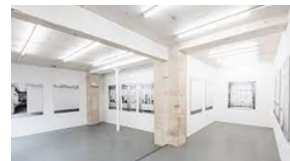
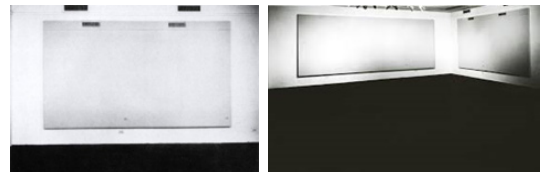
فرهاد فخریان

مجموعه «دیوار بر روی دیوار» که در سال ۱۳۹۲ اجرا شد، شامل عکس‌هایی در ابعاد بزرگ از دیوارهای شهر تاریخی جورج تاون مالزی است که به مرور زمان و در اثر شرایط اقلیمی ویژه دستخوش دگرگونی شده و نقش و نگارهای شگرفی در آن‌ها پدید آمده‌است. نکته قابل توجه این مجموعه، نحوه به نمایش درآمدن آن‌ها است. چراکه عکس‌ها بر روی همان مکان خود و دیوارهایی که عکسشان گرفته شده (بر روی موضوع خود)، به نمایش درآمده‌اند. دیوارهایی که در این پروژه مورد استفاده قرار گرفته‌اند، در محله‌های قدیمی جرج تاون قرار دارند که بخش‌هایی از آن به‌عنوان میراث فرهنگی جهانی توسط یونسکو در سال ۲۰۰۸ به ثبت رسیده‌است.

تصویر ۴: فرهاد فخریان، ۱۳۹۲، دیوار بر روی دیوار، شهر جورج تاون مالزی (منبع: نگارنده، ۱۴۰۲)

بر روی بوم و نمایش آن در گالری به ساختارشکنی پرداخته و موجب شگفتی مخاطب می‌شود. در واقع، مکان نمایش اثر به تلقی مخاطب از هنر کمک کرده و بوم که عنصر اجرای اثر برای نمایش امر روزمره و دیوار که واقعیت هر روزه زندگی است، مخاطب را به اندیشیدن در معنای اثر وامی‌دارد. در این اثر نیز مشابه اثر ویکتور برگین اگر چه یک عنصر واقعی از امر روزمره به نمایش درآمده‌است، در عین حال با تصویری پوچ یا تهی روبرویم. همین نمایش از چیزی که در زندگی روزمره آن را هیچ می‌پنداریم، با اجرا بر روی بوم، مخاطب را به اندیشه و می‌دارد. این اثر دارای نشانه شمایی و نمادین است. عوامل خارجی در خلق و تکوین اثر هنری بی‌تأثیر نبوده و بسیاری اوقات هنرمند خود را در رویارویی با این قبیل عوامل خارجی قرار داده و از طریق این تأثیرپذیری‌ها، امکان آفرینش آثار هنری را درخود ایجاد می‌کند (خیری، ۱۳۸۹: ۲۱-۲۲). تصویر عکاسی به‌واقع خود شیئی است. شیئی است که به‌نوعی از شرایط زمانی حاکم بر خود، رهایی جسته‌است. اگر چه ممکن است تصویر عکاسی مبهم، بد شکل یا بد رنگ باشد، ولی در هر صورت به‌واسطه همان فرایند تکوین خود، با هستی آن چیزی که آن را بازسازی یا بازنمایی کرده‌است، اشتراک دارد. این تصویر، همان مدل است (سارکوفسکی، ۱۳۸۲: ۱۲).

تصویر ۳: ویلیام آناستازی، ۱۹۷۶، گالری دوان نیویورک (منبع: URL4)

ین کار این پرسش را بر می‌انگیزاند که مرز بین هنر و غیر هنر کجاست و بر این مسئله تأکید دارد که این تصمیم ممکن نیست به یک قضاوت زیبایی‌شناختی بستگی داشته باشد، حال به هر شیوه‌ای که صورت بندی شده باشد، مگر به شکل عرفی (مارزونا، ۱۳۹۰: ۱۰). در واقع، در نقاشی‌هایی از این دست، نوعی خودآگاهی وجود دارد، ولی این خودآگاهی از آن شکلی نیست که مبلغ هویتی به سبک و سیاق سنتی باشد، خودآگاهی در این آثار

تصویر ۵: فرهاد فخریان، ۱۳۹۴، همزیستی
موزون (منبع: نگارنده، ۱۴۰۲)

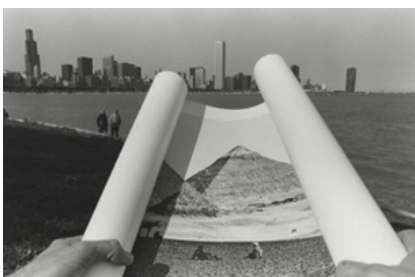
نگاه دوربین عکاسی یک نگاه عینی است که هیچ محدودیتی به غیر از پارامترهای فنی ندارد. حتی عینی ترین نقاش نمی تواند با یک چنین مساوات نگری آزادانه ای یک صحنه را مورد توجه قرار دهد، و در نتیجه قرائتش از عکسی که گرفته است نیز به درجاتی صبغه شخصی می یابد (لینتون، ۱۳۸۳: ۳۵۴). بیرون رفتن شیئی که به عنوان کار هنری قابل شناسایی است از داخل گالری، این فکر را می رساند که ما به عنوان بیننده، باید تصمیم بگیریم که با منشی هنری به همه پدیده های جهان بنگریم. ولی ممکن است از خود پرسیم فرض بر اینکه به عنوان هنر، با آن‌ها برخورد کنیم، پس از آن چه معنایی برایمان خواهند داشت. پرسشی که در این جا مطرح می شود دیگر این نیست که اثر حقیقی را باید در گالری یافت یا در همان چشم انداز، بلکه این بار مسأله این است که با توجه به اهمیت خواستگاه متریال‌ها، آن چشم انداز چه نقشی در تأثیر اثر بر مخاطب دارد؟ (آرچر، ۱۳۹۸: ۹۶ و ۹۷). نباید از نظر دور داشت که مفاهیم پنهان در فرایند کاری این هنرمندان مفاهیم اجتماعی بوده و از نوعی همنوایی با محیط مادی آن‌ها و رابطه ای سازنده و خوش بینانه با کلیت جهان، حکایت دارند. فعالیت آن‌ها، الگوی یک زندگی اجتماعی است و همین امر آثارشان را در زمره آثار مفهومی قرار می دهد. در قطب دیگر، هنرمندانی قرار دارند که فقط و فقط با انگیزه ناخودآگاه خود کار می کنند، هنرمندی که فعالیتش اساساً معطوف به حصول تصاویر ذهنی ناخودآگاه خویش است. هنر، نه تنها باید شباهتی با اشیا معمول داشته باشد، بلکه شیوه نگریستن به آن هم باید مبتنی بر تجربیات روزمره باشد (همان: ۵۸). در واقع، این نمونه آثار از جدایی بین سبک و معنا، تصویر و متن، شی و نیت در دنیای تجسمی امروز سخن می گوید. با عمل نقاب زدن، نقاب آن را بر می دارد، یا به قول دریدا، شالوده

به گفته فرهاد فخریان، هدف از این نحوه نمایش آن است که بیننده عکس، همزمان با موضوع آن نیز مواجه شده و بین واقعیت و بازنمایی واقعیت از طریق عکس، در آمد و شد باشد. وی بر این باور است که نگاه مردم به اصل واقعیت نگاه عام‌تری است تا به آن واقعیتی که از طریق رسانه تصویر برایشان می شود. «در این آثار درک مبنی بر نقش محیط، مالکیت و هویت فرهنگی در تعیین معنای اثر هنری مهم است» (آرچر، ۱۳۹۸: ۱۳۶). آن چه بارز است در این آثار محتوای واقعی تولید و محتوای واقعی دلالت رخ داده است (کهنون، ۱۳۹۱: ۴۵۹). عکس بازتاب موضوع خود است و اگر توجه بیننده را جلب کند بدان جهت است که جانشین چیزی شده که آن را به نمایش گذاشته است. پس اگر از دید شخصی فلان عکس زیبا باشد از آن روست که آن شخص موضوع عکس را زیبا یافته است (اسکروتون، ۱۳۸۶: ۵۷). ویتگنشتاین^{۱۶} در مقاله ای به نام هنر بعد از فلسفه در سال ۱۹۶۹ می نویسد: «یک اثر هنری توضیح واضحی ندارد. نوعی نمایش قصد هنرمند، یعنی هنرمند با آن میگوید که آن اثر هنری خاص، همان هنر، یا به عبارتی تعریفی از هنر است. بنابراین وقتی می گوئیم این اثر خاص، همان هنر است، درست است.» (آرچر، ۱۳۹۸: ۸۵) در این اثر نیز نمایش یک امر عادی و روزمره بر روی عکس موجب آشنایی زدایی گشته و مخاطب را به دقت و اندیشیدن در امور و پدیده های آشنای زندگی روزمره فرا می خواند. همچنین این اثر با استفاده نشانه های شمالی مبنی بر شباهت بر موضوع و قرارگیری به جای اصل موضوع، کاربردی نمادین پیدا می کند. فخریان همچنین در مجموعه «همزیستی مسالمت آمیز» که در سال ۱۳۹۴ در شهر جرج تاون مالزی اجرا شد، عکس هایی از فضای قدیمی و تاریخی خانه ها و بناهای آن شهر را با چاپ عکس های بزرگ بر روی دیوار همان منطقه‌ها به نمایش گذاشت (تصویر ۴-۲۷). همخوانی فضای عکس‌ها با محیط نمایش اثر، مخاطب‌ها را با این دوگانگی امر روزمره یا اثر هنری مواجه می ساخت. در این جا هنرمند با استفاده از نمایش موضوعات روزمره و مکان زندگی هر روزه مخاطب را به دیدن چیزهایی که از چشم او پنهان می ماند، دعوت می کند.

و نمادین در تلاش است به گذاربودن لحظات در حال عبور اشاره کند. این مجموعه با ثبت لحظات متفاوت از زندگی روزمره و ادغام آن‌ها در یک مکان، انسان معاصر درگیر زندگی روزمره را مخاطب قرار می‌دهد و یادآور این سخن هراکلیتوس^{۱۸} است که می‌گفت هیچ‌کس قادر نیست در یک رودخانه دو بار داخل شود. زیرا که بار دوم، رودخانه همانی نیست که بود. زیرا که آب جریان داشته و فرد نیز تغییر کرده‌است (گیدنز و بردسال، ۱۳۹۳: ۶۱). این مجموعه نیز به لحظه‌های جاری و در حال عبور اشاره دارد و اینکه و بازگشت به گذشته امکان پذیر نیست، حتی اگر شبیه هم به نظر برسند. به گفته رزالیند کراس^{۱۹} ما اکنون در شرایطی به سر می‌بریم که او آن را وضعیت پست‌مدیوم می‌نامد. و آن شرایطی است که حضور سرسام‌آور عکس و ویدئو در هنر، بیشتر به سبب حضور همه‌جایی و فراگیر این رسانه‌ها در فرهنگ عمومی است، به این دلیل است که ما با تصاویر بیش از هر چیز دیگری ارتباط برقرار می‌کنیم (آرچر، ۱۳۹۸: ۲۳۱). نباید فراموش کرد که مشاهده هنر به معنای مصرف منفعلانه آن نیست. در جریان آن بخشی از جهانی می‌شویم که هنر و مخاطب، هر دو، به آن متعلق‌اند. نگرستن عملی منفعلانه نیست و امور را بی‌تغییر نخواهد گذاشت. هنر، رویارویی مداوم و ژرفی است که در آن اثر هنری به‌مثابه آغازگر و نقطه عطفی در فرایند کنکاش مداوم معناست، و به هیچ‌وجه نقطه غیبی این فرایند به شمار نمی‌آید (همان: ۲۵۲ و ۲۵۳).

تصویر ۶: کنت جوزفسون، ایلینوی، ۱۹۷۰.
(منبع: URL1)

تصویر ۷: کنت جوزفسون، شیکاگو، ۱۹۷۲.
(منبع: URL2)

شکنی می‌کند. (گراندبرگ، ۱۳۹۲: ۲۴). بر پایه دیدگاه ساختگرایان، مشاهدات ما فقط به ما می‌گویند که مشاهدات ما چیست‌اند و چیزی درباره شرایط واقعی جهان نمی‌گویند. همچنین، هیچ روشی برای رسیدن به معنای غایی چیزی وجود ندارد. معنا، همیشه از ما دریغ می‌شود، و خلاف این را پذیرفتن در حکم تن‌دادن به اسطوره است (همان: ۲۱). یکی از مفاهیم سبک پسامدرنیستی این است که باید ترکیبی از رسانه‌ها را در برگیرد تا به‌واسطه آن تمرکز و سواس‌گونه مدرنیسم بر رسانه به‌مثابه پیام-نقاشی درباره نقاشی، عکاسی درباره عکاسی و مانند آن- را از میان ببرد. برای نمونه، می‌توان نقاشی‌های تئاتری یا عکس‌های فیلمی خلق کرد، یا تصاویر را با کلام مکتوب ترکیب کرد. نتیجه طبیعی این است که کاربرد رسانه‌های به‌اصطلاح جایگزین مشخصه سبک پسامدرن به شمار می‌رود. این دیدگاهی است که عملاً عکاسی را از جایگاه درجه دوم سنتی خود فراتر برده و آن را به‌عنوان رسانه‌ای امروزی مطرح می‌کند (گراندبرگ، ۱۳۹۲: ۲۲).

کنت جوزفسون^{۱۷}

هنرمندی که از عکس برای بازنمایی واقعیت بهره می‌برد، کنت جوزفسون است. او با عکاسی از مکان‌های مختلف و نمایش آن‌ها در همان مکان ولی در زمانی متفاوت، واقعیت دیگری را رقم می‌زند. و تردید لحظه واقعی یا امر هنری را برای مخاطب ایجاد می‌کند. در واقع او به مدد عکس‌ها، لحظه‌ها را تکامل می‌بخشد. در مجموعه او، عکس‌ها نه فقط به کمک نشانه‌های شمایی که بر مبنای بیشترین شباهت با موضوع هستند، بلکه به واسطه ترکیب دو زمان در یک مکان دید کامل‌تر و شاید خیال‌پردازانه‌تری به مخاطب می‌دهد. «با استفاده از یک قیاس هنری، می‌توان بیان داشت که این امر واقعی نامحسوس به مانند «نقطه ی غیبی» عمل می‌کند. یعنی به مانند چیزی که نمی‌تواند بازنمایی شود، اما با این حال برساننده عمل بازنمایی است» (ژیژک، ۱۳۸۴، ۲۲). واقعیت همواره یک روایت یا برداشت «مجازی» از امر واقعی است (همان: ۲۵). اگر چه مکان تصاویر یکسان هستند ولی در واقع در لحظات و زمان‌های متفاوتی عکاسی شده‌اند، حالا هنرمند با تداخل و نمایش زمانی از گذشته در یک مکان ثابت که آن هم به مرور زمان دستخوش تغییر شده‌است، و با کمک نشانه‌های نمایه‌ای، شمایی

کشف می کنیم. محیط برای ما پروژه ای ناتمام است (Dewey, 1958: 30).

عکاسی از دید برخی از این هنرمندان، وسیله انتخاب است (گراندبرگ، ۱۳۹۲، ۳۱). این آثار به نوعی به تشدید این واقعیت می پردازد که هنر نمی تواند بدون پشتیبانی اجتماعی رونقی داشته باشد (لینتن، ۱۳۸۳: ۳۰۳). به گفته واینر «در واقع ممکن است اثر تنها در قالب زبان ارائه شود.» اختیاراتی که به بیننده داده می شود، بسیار مهم اند. چرا که «هنر همواره نوعی عرضه است، هیچ گاه تحمیل یا تکلیف نیست.» در این جا هم برداشت خوبی نسبت به تلقی هنر به عنوان بیان احساس یا تفکر خاص هنرمند وجود ندارد. اکنون به جای اینکه گیرنده، معنای اثر را بپرسد، یعنی بکوشد بفهمد که هنرمند قصد بیان چه چیزی را داشته، بهتر است به این بیندیشد که اطلاعات داده شده چگونه می توانند در بردارنده معنا باشند (آرچر، ۱۳۹۸، ۸۲). از دید لاکان، آنچه ما «واقعیت» می نامیم از طریق دلالت گری (امر نمادین) و شکل خاصی از دسته بندی خیال ها، یعنی همان امر خیالی، تشکیل می گردد. امر واقعی، به نظام دلالت (نمادین-خیالی) تعلق ندارد، بلکه دقیقاً همان امری است که این نظام را نفی می کند. امر واقعی به مثابه نوعی ساحت ابدی فقدان بر جای می ماند، و هر گونه تغییر یا دلالت نمادین-خیالی نیز نوعی پاسخ تاریخی خاص با این فقدان بنیادین است (ژیژک، ۱۳۸۴: ۲۱). ژیزک می کوشد تا بر ابعاد و سویه های ظریف تر امر واقعی تأکید کند. از این رو، امر واقعی فقط به مثابه نوعی مرز بیرونی (سخت) برای دلالت عمل نمی کند، بلکه در عین حال ایفاگر نقشی ظریف تر و نامحسوس تر است: ایجاد نوعی چرخش یا پیچش درون ماندگار-نامرئی که به واقعیت شکل می بخشد و بافت آن را تعیین می کند (همان: ۲۲).

تصویر ۹: رابرت اسمیتسون، ۱۹۶۸، بدون عنوان (منبع: URL6)

تصویر ۸: کنت جوزفسن، گرنت کنین، آریزونا ۱۹۷۰، (منبع: URL3)

رابت اسمیتسون^{۲۰}

او در این اثر تکه ذغال سنگ هایی را که از جاهای مختلف برداشته، همراه با عکس هوایی از همان مناطق در گالری به نمایش می گذارد و در واقع آثاری از مکانی که به آن تعلق دارند، به گالری که محل قرارگیری اثر هنری است می برد. در واقع، نمایش چیزهای غیر مرسوم در گالری به مفهوم بی نظمی و خطر نابودی تدریجی زمین می پردازد. نمایش عکس های هوایی و حضور فیزیکی ذغال سنگ ها از همان مناطق گذری از نماد به نشانه های شمالی شناسانه هستند و با ساختار شکنی حضور آن ها در گالری به مفهوم خطر نابودی طبیعت می پردازد. از نگاه هنرمند، این عکس ها تنش میان دیدن و نابینایی را به تصویر کشیده و وعده نگاهی عمیق را به بیننده می دهند. آن ها از جهتی چشم انداز و از جهتی دیگر نوعی انتزاع اند. ساختار شکنی در این جا نمایش امر روزمره و غیره هنری در قالب متریال عکس و در مکانی به نام گالری است. عکس با داشتن نشانه شمایی و نمادین و حضور فیزیکی ذغال سنگ ها نشانه های نمایه ای را دارا هستند و همگی به کمک هم مخاطب را به اندیشیدن و تأمل وای دارند. «هنر کنشی است انسانی که در آن فرد آگاهانه و به یاری چند نشانه بیرونی احساساتی را که تجربه کرده به دیگران منتقل می کند، دیگران نیز از این احساسات متأثر می شوند و خود تجربه شان می کنند.» (ویلیکینسون، ۱۳۸۸: ۲۶۱). ما فقط از طریق احساس است که به درک رابطه پویا و درهم تنیده ساختار پیشانظری جهان به مثابه کلیتی به هم پیوسته آگاه می شویم و خود را در میان آن می بینیم. ما جهان را نه به گونه ای منفصل و بی علاقه، بلکه به گونه ای می بینیم که به سبب رابطه اش با ما برایمان معنا دارد. ما همواره با محیط و جهان خویش درگیریم و در آن چیزهای تازه ای را

می-پذیرد، زیرا هم قلمرو هنر و هم رابطه آن با دیگر اجزا تشکیل‌دهنده ساختار اجتماعی در سیلان دیالکتیکی پیوسته قرار دارند (لچت، ۱۳۸۳: ۱۳۷). این جدول به عوامل مؤثری که برای بیان ایده هنرمند به‌منظور عوامل مهم و تأثیرگذاری که منجر به ایجاد اثر هنری شده و مخاطب را به اندیشیدن وامی دارند، می‌پردازد. این عوامل مشتمل اند بر دعوت مخاطب به تفکر، آشنایی زدایی، نمایش امر روزمره بدیهی انگاشته شده، مکان، نشانه‌های نمایه‌ای، شمایی و نمادین. همان-گونه که در جدول پیش رو نشان داده

مشاهده این آثار و وابستگی و همبستگی شدیدشان با امر واقعی یا جهان واقعی مخاطب را به شگفتی و می‌دارد؟ (لینتون، ۱۳۸۳: ۳۳۷). آنچه این آثار هنری بر آن است تا نشان دهد این است که «هنر جز جدایی‌ناپذیری از ساختار اجتماعی است، جزئی که با همه اجزای دیگر کنش متقابل دارد و خود تغییر

جدول ۱: روش‌های به‌کارگرفته‌شده در مجموعه‌های نام‌برده

نام هنرمند و اثر	به تفکر واداشتن مخاطب	آشنایی زدایی	تأکید بر زندگی روزمره	نمایش موضوعات روزمره	مکان بازنمایی	نشانه نمایه-ای	نشانه شمایی	نشانه نمادین
ویکتور برگین	*	*	*	*	*	*	*	*
مهران تمدن	*	*	*	*	*	*	*	*
ویلیام آناستازی	*	*	*	*	*	*	*	*
فرهاد فخریان	*	*	*	*	*	*	*	*
کنت جوزفستون	*	*	*	*	*	*	*	*
رابرت اسمیتسون	*	*	*	*	*	*	*	*

نتیجه‌گیری

نقاشی با مفهومی جدید روبه‌رو می‌شوند. در واقع این آثار با جانشینی با امر واقعی، به آشنایی-زدایی پرداخته و مخاطب را به اندیشه در مورد پدیده‌های روزمره فرا می‌خواند. الزام ساختار شکنی به‌منظور «بیگانه‌سازی» با روش‌هایی چون شکل‌گیری ابهام در معنای اثر، از میان بردن عادت‌های دیداری، اجرای اثر هنری خارج از گالری، نمایش ماده غیر هنری در گالری، توجه روزافزون به زندگی روزمره، ستایش امر واقعی و مکان بازنمایی یا نمایش اثر انجام می‌پذیرد. در این مقاله، کوشش شد تا به آثاری پرداخته شود که هنرمند با بهره‌بردن از بازنمایی عنصر واقعی که

این مقاله با طرح این پرسش که چگونه موضوعات عادی و غیر هنری زندگی روزمره منجر به دلالت‌های معنایی و ابژه هنری می‌شوند، به دعوت از مخاطب در اندیشیدن به پدیده‌های عادی و معمولی زندگی روزمره می‌پردازد. اینکه چگونه امر واقعی و غیر هنری به اثر هنری بدل گشته‌است. مخاطبان با گذر از مکان واقعی و هر روزه و با روبه‌رو شدن با همان موضوعی که آن را عادی می‌انگاشتند، فقط به‌واسطه ماده خام اثر هنری در قالب عکس یا

منابع

- احمدی، بابک (۱۳۸۳). *حقیقت و زیبایی: درس‌های فلسفه هنر*، چاپ هشتم، تهران: نشر مرکز.
- احمدی، بابک (۱۳۷۰). *ساختار و تأویل متن*، تهران: نشر مرکز.
- احمدی، بابک (۱۳۷۴). *حقیقت و زیبایی: درس‌های فلسفه هنر*، تهران: نشر مرکز.
- آرچر، مایکل (۱۳۹۸). *هنر بعد از ۱۹۶۰*، ترجمه کتایون یوسفی، چاپ ششم، تهران: انتشارات حرفه هنرمند.
- آریان‌پور، امیر حسین (۱۳۹۴). *اجمالی از تحقیق دربارهٔ جامعه شناسی هنر*، تهران: دانشکده هنرهای زیبا.
- اسکروتون، راجر (۱۳۸۶). *عکاسی و بازنمایی*، ترجمه بابک محقق، تهران: فرهنگستان هنر.
- آدامز، لوری (۱۳۹۳). *روشن شناسی هنر*، ترجمه علی معصومی، چاپ سوم، تهران: موسسه فرهنگی پژوهشی چاپ و نشر نظر.
- برت، آر، ال (۱۳۹۸). *تخیل*، ترجمه مسعود جعفری، چاپ دوم، تهران: نشر مرکز.
- جانسون، هرست ولدر؛ جنسن، آنتونی اف (۱۳۸۱). *پست-مدرنیسم: هنر پست-مدرن*، ترجمه مجید گودرزی، تهران: نشر عصر هنر.
- چندلر، دانیال (۱۳۸۷). *مبانی نشانه شناسی*، ترجمه مهدی پارسا، چاپ دوم، تهران: انتشارات سوره مهر.
- خیری، محمد (۱۳۸۹). *اقتباس برای فیلمنامه (پژوهشی در زمینهٔ اقتباس از آثار ادبی برای نگارش)*، چاپ سوم، تهران: نشر سروش.
- ژیک، اسلاوی (۱۳۸۴). *گزیده مقالات: نظریه، سیاست، دین*، گزینش و ویرایش، مراد فرهاد پور، مازیار اسلامی و امید مهرگان، تهران: انتشارات گام نو.
- سارکوفسکی، جان (۱۳۸۲). *نگاهی به عکس‌ها*، ترجمه فرشید آذرنگ، تهران: سمت.
- سجودی، فرزانه (۱۳۹۲). *مقالات اولین هم‌اندیشی نشانه شناسی هنر: نشانه شناسی لایه ای و کاربرد آن در تحلیل متن هنری*، چاپ دوم، تهران: فرهنگستان هنر.
- سمیع آذر، علیرضا (۱۳۹۱). *انقلاب مفهومی: تاریخ هنر معاصر جهان*، تهران: نظر.
- سونسون، گوران (۱۳۸۷). *نشانه شناسی عکاسی*، ترجمه: مهدی مقیم نژاد، تهران: نشر علم.
- گیدنز، آنتونی؛ بردسال، کارل (۱۳۹۳). *جامعه شناسی*، چاپ بیست‌ونهم، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نی
- کهون، لارنس (۱۳۹۱). *از مدرنیسم تا پست مدرنیسم*، ترجمه عبدالکریم رشیدیان، چاپ نهم، تهران: نشر نی.
- گراندبرگ، اندی (۱۳۹۲). *بحران واقعیت: در باب عکاسی معاصر*، ترجمه مسعود ابراهیمی مقدم و مریم لدنی، چاپ دوم، تهران: موسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری فرهنگستان هنر (متن).
- لچت، جان (۱۳۸۳). *پنجاه متفکر بزرگ معاصر*، ترجمه محسن حکیمی، چاپ سوم، تهران: انتشارات خجسته.
- لینتون، نوربرت (۱۳۸۳). *هنر مدرن*، ترجمه علی رامین، چاپ دوم، تهران: نشر نی.
- مارزونا، دانیل (۱۳۹۰). *هنر مفهومی*، ترجمه منصوره عبادی،

در زندگی روزمره عادی انگاشته می‌گردد، و مکان نمایش اثر هنری، به تولید آثاری پرداخته‌است که مخاطب را به اندیشیدن درباره اثر هنری، ماده خام آن، ایده شکل‌گیری و جهان پیرامونش دعوت کند. در واقع، این بازنمایی به بیننده کمک می‌کند تا درک بیش تری از دنیای پیرامون خود داشته باشد و جنبه‌هایی از آن را مشاهده کند که تاکنون به آن‌ها توجه نکرده‌است. آن‌چه بیش از همه مخاطب این آثار را به شگفتی وامی‌دارد، نشانه‌های شمایی آثار است که بدون کوچکترین تغییر یا تفاوتی با ماده خام یا امر واقع ایجاد شده‌اند و با نمایش بر روی مواد پذیرفته‌شده برای اجرای اثر هنری یا مکان غیر هنری تبدیل به اثر هنری شده‌اند.

پی‌نوشت

1. defamiliarization
2. روانکاو و نویسنده (۱۹۹۴) Jacques-Alain Miller
3. فیلسوف و روانکاو (۱۹۴۹) Slavoj Zizek
4. فرمالیست روس (۱۸۹۳-۱۹۴۸) Victor Shklofsky
5. semiotics
6. نشانه شناس (۱۸۳۹-۱۹۱۴) Charles Sanders Peirce
7. index
8. iconic
9. symbolic
10. هنرمند آمریکایی (۱۹۲۸-۲۰۰۷) Sol Lewitt
11. minimalism
12. conceptualism
13. هنرمند بریتانیایی Victor Burgin
14. هنرمند آمریکایی William Anastasi
15. جامعه شناس فرانسوی Jean Baudrillard
16. فیلسوف اتریشی Ludwig Wittgenstein
17. Kent Josephson
18. Heraclitus
19. Rosalind Cross
20. هنرمند آمریکایی Robert Smithson

می‌شود، همهٔ آثار در سه عامل به تفکر واداشتن مخاطب، آشنایی زدایی و بازنمایی موضوعات روزمره و غیر هنری با هم مشترک هستند.

تهران: نشر نظر.

- مکاریک، ایرنا ربما (۱۳۸۴). *دانشنامه نظریه های ادبی معاصر*. ترجمه مهران مهاجر و محمد نبوی، تهران: آگه.
- ویلکینسون، رابرت (۱۳۸۸). *هنر، بیان، احساس*. ترجمه امیر مازیار، چاپ دوم، تهران: آثار هنری متن

References

- Charles Hartshorne, Paul Weiss and Aurthur w Burks (Eds.), Cambridge: Harvard University Press.
- Sarukhani, B., (2015), *“Reaserch Methods in Social Sciences”*, Volum 1, Tehran: Institute of
 - Shklovsky, V. (1965). “Art as Technique.” In Lee T. Lemon and Marion J. Reis (Eds.), *Russian Formalist Criticism: Four Essays* (pp. 3-25), Lincoln: University of Nebraska.
 - Sonesson, G., (2008). *“Semiotics of Photography”*. Teran: Science. (Text in persion).
 - Sojoudi, F., (2011). *“Semiotics of Art*. Tehran: Academy of Art. (Text in persion).
 - Strazny, P., (2005). *Encyclopedia of linguistics*, Vol (1), Fitzroy Dearborn, New York & Oxon: Taylor and Francis Group.
 - Wilkinson, R., (2008), *“Art, Emotion & Expression”*, Tehran: Academy of Art. (Text in persion).
 - Zizek, S., (2006), *“Selected Articles”*: Theory, Politics, Religion, Tehran: New Step. . (Text in persion)
 - **URLs**
 - URL1: www.akkasee.com
 - URL2: www.akkasee.com
 - URL3: www.akkasee.com
 - URL4: www.foundationforcontemporaryarts.org
 - URL5: www.honaragah.com
 - URL6: www.honaragah.com
 - Adams, L., (2013). *“Art Methodology”*. Translate by Ali Masoumi, Tehran: Nazar. (Text in persion).
 - Ahmadi, B., (1993). *“Truth and Beauty”*. Tehran: Center. (Text in persion).
 - Ahmadi, B., (2005). *“The text-Structure and textual interpretation”*. Tehran: Center. (Text in persion).
 - Anthony F, J., (1913). *“History oF Art”*. Tehran: Time of Art. (Text in persion).
 - Archer, M., (2020). “Art after 1960”. Tehran: *Herfeh: Honarmand*. (Text in persion).
 - Arianpour, A. (2012). *“Sociology of Art”*. Tehran: Gostareh. (Text in persion).
 - Scruton, R., (2008). *“Photography and representation”*, Translate by Babak Mhaghegh, Thehran: Art Academy. (Text in persion).
 - Barret, R.L., (2020). *“Fancy and imagination”*, Tehran: center. (Text in persion).
 - Cahoone, L.E., (2013), *“From modernism to post modernism”*: an anthology, translated by: Abdolkarim Rashdian, Tehran: Ney. (Text in persion).
 - Chandler, D. (2001). *Semiotics (The Basic)*, USA & Canada: Routledge.
 - Dewey, J., (1958). *“Art as Experience”*, New Yourk, Capricon Books, G. P. Putnam’s Sons.
 - Giddens, A., (2002). *“Sociology”*. Tehran: Ney. (Text in persion).
 - Grundberg, A., (2014), *“Crisis of the real: writings on photography since 1974”*, translated by: Masoud Ebrahimi Mogadam & Maryam Ladoni, Tehran; Art Academy. (Text in persion).
 - Kheiri, M., (2011), *“Adaptation for the Screenplay”*. Tehran: Soroush. (Text in persion).
 - Lechte, J., (2003). *“Fifty key contemporary thinkers”*. Tehran: Kkojasteh. (Text in persion)._
 - Lynton, N., (2005), *“The story of Modern art”*, translated by: Ali Ramin, Tehran: Ney. (Text in persion).
 - Makaryk, I, R., (2015), *“Encyclopedia of Contemporary Litrary Theory”*, translated by: Mehran Mohajer and Mohammad Nabavi, Tehran: Agah. . (Text in persion).
 - Marzane, D., (2002), *“Conceotual art”*, translated by: Fatemeh Ebadi, Tehran: Nazar. (Text in persion)
 - Marzona, D., (2005). *Conceptual Art*, Cologne: Taschen.
 - Pierce, C., (1931-58). *Collected Writings*, In

The semiotic of the Real Object and the Role of Its Representation in Making Artworks

Abstract:

Some artworks seek to express a new concept by representing and replacing the everyday subject to invite the audience to reflect on everyday life. In view of this, this article intends to deal with the importance and method of producing artwork using present and everyday topics through the method of qualitative semiotics. By raising the question of how everyday issues lead to semantic implications and artistic objects, they invite the audience to reflect on the normal phenomena of everyday life. According to the findings of this research, it can be acknowledged that since the work of art can be known and interpreted only by the relationship and through the relationship with the real element, the everyday element or the real thing is considered a document, as well as the works of art with the representation and substitution of the object. The original, not only by expressing the idea but also by using methods such as defamiliarization, deconstruction, emphasizing and replacing the everyday element and the place of display of the artwork, achieve new meaning and concept and create surprises. These works of art create meaning by emphasizing the everyday things that have become boring due to repetition and encourage the audience to reflect. The results of this study, which deals with the influencing factors and their comparison in different works, are shown separately in Table No. 1. Case examples: Victor Burgin, Mehran Tamadon, William Anastasia, Farhad Fakhrian, Kenneth Josephsen, Robert Smithson. Changing the direction of familiar rules in art requires crossing the range of familiar processes of the past and defamiliarizing them. In explaining his reflections, Charles Sanders Peirce calls the symbolic process the interaction between semiotics property, interpretation, and representation. In other words, the signification process is an interaction that exists continuously between signs and the outside world, signs in relation to each other, and signs with their audience.

Fereshteh Dianat, Assistant Professor,
Department of Graphic Design, Faculty of Art, Alzahra University, Tehran, Iran.
f.dianat@alzahra.ac.ir

Date Received: 2023-02-19

Date Accepted: 2023-12-09

1- DOI: 10.22051/PGR.2023.42974.1203

same wall or environment. What is considered deconstructive in Levitt's work was the use of painting on non-conventional and non-art materials (bricks or walls), which was considered a new sign for citizens. A symbol of the application of art in everyday life. What is considered deconstructive in Levitt's work was the use of painting on non-conventional and non-art materials (bricks or walls), which was considered a new sign for citizens. A symbol of the application of art in everyday life. defamiliarization and the symbolic process leads to a more appropriate understanding and acceptance of artistic creation, which is based on the system of signs above all else. Because the system of signs, at the same time as it examines its structural features based on the process of its origin, its meaning, and applications, always establishes a relationship with different processes of perception. Perception is a way of discovering that in its evolutionary process and in the transition from the objective form of the sign in order to receive its inner meaning, it always establishes a changing and variable interaction with thought, imagination, and experience. Showing the objects of daily life and inviting the audience to reflect and think about them in such a way can lead to the creation of conceptual art, the most important aspect of which is thought and reflection on the mundane matters of life. Also, since the subject of the works of daily life is completely derived from the real thing, with the most similarity to the subject, they are considered to be symbolic signs, which sometimes play the role of a symbol and sometimes only through expression with a new media (photography or painting). They have found the role of index plays a fundamental and central role in conveying the meaning and concept of the artwork. The study of works of art, whose subject and centrality are taken from the heart of everyday life, is the source of writing this article. Also, by studying the theories of deconstructionists such as Roman Jakobson and modern semiotics such as Peirce, we can conclude that the use of media (especially photography and painting) to represent every day and also the use of symbolic meanings plays a fundamental role in some works of art. Getting rid of the habit and repetition of

Semiotics is one of the important forms of semiotics (Ezkiya, 1996:169). It can also be acknowledged that semiotics is one of the most common and valuable research methods. And in fact, it can be claimed that semiotics is a method that every researcher is somehow related to. In this method, there is no need to collect information. In fact, the information already exists and only needs to be deduced or analysed. In this method, the role of the researcher's thinking is more than his theories and information (Saroukhani, 2013: 279). In fact, semiotics is a way of classifying signs and describing the explicit content of the message (Krippendorf, 2013: 217). Semiotics is a method to recognize and highlight the important points of a text (or photo, video, etc.) (Saroukhani, 2013: 281). One of the common techniques in semiotics is the use of signs. According to Peirce, the index has a causal link with the event that is considered its sign - such as smoke, which represents fire - rather than based on a symbol or simile (Krippendorf, 1983: 57). In the qualitative semiotics method, the researcher is trying to establish a balance between description and interpretation (Ezkiya, 2016:229). In short, the semiotics method has evolved into a scientific method that promises to yield conclusions obtained from symbolic and communication data. The semiotics looks for two types of reality: the reality of the data and the reality of what the researcher wants to know. These two facts do not interfere with semiotics, and the researcher must discover a way to consider analysable data as a symbol or sign. Perhaps, Stonehenge can be mentioned as the first example of the implementation of everyday things in order to create a work of art in everyday life and because of their implementation in open spaces and unpaid procedures. This work creates a kind of visual transition between the earth and the sky, but because it is made by human hands and expresses cultural concepts, it is different from nature (Adams, 1992: 19). Levitt started drawing on the wall in 1968. Painting on paper and sticking it to the wall seemed natural, but painting directly on the brick or plaster of the wall made the design a part of the architecture of that space (Archer, 2018: 73). With the difference that his paintings were not from the

everyday life and mundane subjects and taking refuge in imagination and considered deconstructive in Levitt's work was the use of painting on non-conventional and non-art materials (bricks or walls), which was considered a new sign for citizens. A symbol of the application of art in everyday life. There was a time when the boundaries seemed clearer than this, the work of art was one thing and the things people said and wrote about it were another. Earlier, minimalism realized that the meaning of the art object, to a large extent, lies outside itself, in its relationship with the surrounding environment. And now, conceptualism brought criticism and analysis to the scope of art creation. At one time, we only saw paintings and sculptures in exhibitions, but today documents, documents, maps, photos, program explanations, and various information constitute the works of artists (ibid.: 80). According to the mentioned examples, the present article aims to introduce works that either their subject matter or their constituent material is not taken into consideration in everyday life. But when they become the subject of a work of art, they are considered art without any deficiency, only in the form of art, be it photography or painting. In this sample of works, the representation and replacement of the everyday thing with artwork that shows the same subject were one of the concerns of the artists to create the artwork. Audiences passing by the place every day and facing the same subject that they considered normal, now only through the raw material of the artwork in the form of a photo or painting, they defamiliarize it and by showing the work. And replacing it with everyday matters, they invite the audience to reflect on everyday phenomena. The necessity of deconstruction in order to "alienate" with methods such as forming ambiguity in the meaning of the work, eliminating visual habits, performing the artwork outside the gallery, or displaying non-artistic material in the gallery and paying more and more attention to everyday life. And the praise of the real thing and the place of representation or display of the work takes place. In this article, an attempt was made to discuss the works that the artist created by using the representation of the real element in

everyday life, which is considered normal and the place where the work of art is displayed and made the audience think about the work of art, its raw material, the idea of formation and the world around it invites. In fact, this representation helps the viewer to have a better understanding of the world around him and to observe aspects of it that he has not paid attention to until now. What surprises the audience of these works the most are the symbolic signs of the works that were created without the slightest change or difference from the raw material or the real thing, and by displaying on the material accepted for the performance of the work of art or other places. Art has become a work of art.

Keywords: Semiotics, Real Object, Photography, Representation..